De generatie van de toekomst

Ilvy Njiokiktjien

Hoe is het om als eerste generatie op te groeien in een land waarin iedereen gelijk is, terwijl je ouders geen toegang hadden tot het zwembad of achterin de bus moesten zitten vanwege hun huidskleur? Toen Nelson Mandela 25 jaar geleden president werd van Zuid-Afrika vestigde hij al zijn hoop op de nieuwe generatie. Hij legde letterlijk de toekomst van het land in de handen van de jeugd. Welke druk zet dit op jongeren en heeft iedereen in dit land wel echt gelijke kansen?

door **Diana Bokje**

In 2004 ging Ilvy Njiokiktjien als uitwisselingsstudent voor haar studie journalistiek naar Zuid-Afrika.
Het trof haar dat de witten en zwarten op de universiteit totaal gescheiden leefden. Hoewel apartheid officieel was afgeschaft, vond er geen vermenging tussen de twee groepen plaats. "Ik vond dat zo raar. In Nederland zat ik in een heel multiculturele klas, maar daar zat iedereen op kleur. Toen ik jaren later terugging voor een fotostage bij een landelijke krant waren het opnieuw de jongeren die mijn aandacht trokken. Ze vielen mij op omdat ze heel aanwezig waren in de maatschappij."
Wat hen bijzonder maakt, is dat zij de eerste generatie zijn die is geboren in vrijheid zonder apartheid. Dit was voor Njiokiktjien het startsein voor haar project *Born Free*. De afgelopen twaalf jaar bezocht de fotograaf dit land bijna elk jaar. Uitgangspunt voor haar onderzoek vormde een beleidsplan over de toekomst van jongeren. Dit leidde tot een interactieve longread, foto-expositie, boek en een documentaire waarmee ze dit jaar de Zilveren Camera voor Storytelling won. De interactieve longread bevat het complete project: foto's, interviews, teksten, grafieken en video's.

Gelijke kansen?
De jongeren die ze in beeld brengt hebben dezelfde dromen, maar van gelijke kansen is nog geen sprake. Hoewel Njiokiktjien op zoek ging naar de samensmelting in de maatschappij, wordt het ongemak tussen de twee werelden pijnlijk duidelijk. Veel jongeren geven aan dat zij niet over apartheid praten. "Het is nog te kort geleden. Het trauma is nog te groot. In Nederland zag je dat ook na de Tweede Wereldoorlog. Mijn oma heeft bijvoorbeeld nooit met haar kinderen over de oorlog gepraat, maar wel met haar kleinkinderen. Soms slaat dat een hele generatie over omdat het te traumatisch is. Je moet eerst afstand kunnen nemen. Ik denk dat veel jongeren wel met elkaar willen verbinden, maar ook dat is iets wat je moet leren. Als je dit thuis niet is voorgedaan en je groeit op in een gezin waar nooit witte vrienden van je ouders over de vloer komen, dan leer je het niet. Vaak maken kinderen pas op school kennis met kinderen van een andere kleur."

Prestatiedrang
Er ligt een behoorlijke druk op de schouders van deze generatie. De toespraak van Nelson Mandela waarin hij letterlijk zei dat de toekomst van het land in de handen van de jongeren lag, maakte vooral veel indruk op de ouders. Zij konden tijdens de apartheid slechts kiezen uit enkele studies en een paar soorten banen. De rest was voorbehouden aan de witten. Njiokiktjien: "Deze ongelijkheid wakkert de toch al aanwezige prestatiedrang van de jongeren extra aan. In Zuid-Afrika komen jongeren uit arme gebieden in aanraking met de rijkdom van de anderen. Dat motiveert ze om hard te werken, maar tegelijk is deze druk heel oneerlijk. Wanneer je in een township bent geboren, sta je al met 10-0 achter. Ja, je kunt studeren, maar zonder elektriciteit kun je 's avonds

© Ilvy Njiokiktjien

Ilvy Njiokiktjien

“ Het zou nog twee generaties kunnen duren voor er werkelijke gelijkheid is

y Njiokiktjien

© Ilvy Njiokiktjien

niet studeren omdat er geen licht is. Met honger is het veel moeilijker om je te concentreren. Wanneer je je studie afrondt, is de kans op een baan alsnog bijzonder klein." Schrijnend is het voorbeeld van Zinhle. Ze studeerde in vier jaar tijd af in drie wetenschappelijke studies, maar vond geen werk. Nu studeert ze muziek omdat ze daar af en toe iets mee kan verdienen. Njiokiktjien: "De jeugdwerkloosheid ligt op dit moment op 58 procent. Daarnaast is het vanwege de corruptie bijna alleen mogelijk een baan te krijgen via je netwerk. Een netwerk dat nu nog grotendeels bestaat uit de oude garde. Vaak zitten ongekwalificeerde mensen op de hoge posities en staan de mensen met de juiste papieren langs de kant. Er wordt zoveel gesjoemeld met de educatiebudgetten dat er vaak geen geld meer is om de leraren te betalen. De hoop is gevestigd op de nieuwe president en voorzitter van het ANC, Cyril Ramaphosa. Hij heeft beloofd de corruptie en werkloosheid te bestrijden. Op de vraag waar de jongeren zichzelf zien staan in 2040 antwoordt het merendeel dat ze hopen een gezin te hebben. Natuurlijk willen ze ook een baan, maar de kans daarop is kleiner dan de kans op een gezin."

Verborgen vooroordelen

Hoewel Njiokiktjien ook een kamp bezocht waarin witte mannen in een militaire setting jongeren binnen negen dagen brainwashen over het feit dat zij superieur zouden zijn aan de donkere bevolking, is dit niet het beeld dat zij met dit project wil schetsen. "Het komt voor, dus wilde ik het ook in beeld brengen. Gelukkig maar hooguit bij één procent van de bevolking. Wat ik wel wilde laten zien zijn

y Njiokiktjien

de verborgen vooroordelen die in de maatschappij zijn verweven. Onderhuids is racisme overal aanwezig. Het is veel subtieler en daarom lastiger in beeld te brengen. Racisme is er overal in elk land. In Zuid-Afrika voel je dit meer omdat het zo'n groot deel van hun geschiedenis uitmaakt. Ik woon in een volksbuurt in Nederland. Ook daar heb je met racisme te maken. Vaak is dat het gevolg van elkaar niet kennen. Als je iemand niet kent, is het eng. De Marokkanen op de hoek worden bij ons bestempeld als 'de goede Marokkanen'. Niet dat zij anders zijn dan andere Marokkanen, maar omdat de bewoners ze hebben leren kennen en de mens achter de Marokkaan zien. Wat we kunnen leren van dit project is dat we onze ogen niet mogen sluiten. Het belangrijkste instrument tegen racisme is je mond open doen wanneer je er mee te maken krijgt."

Hoopvolle momenten

De documentaire laat ook hoop zien. We zien hoe Innocent zichtzelf presenteert als stijlicoon en tweedehands kleding verkoopt als hippe vintage. We maken kennis met het tot over hun oren verliefde gemengde koppel Wilmarie en Zakithi. Njiokiktjien ziet zeker toekomst voor het land: "Het zou nog twee generaties kunnen duren voor er werkelijke gelijkheid is. Veel hangt af van hoe president Ramaphosa het land gaat besturen. Als de corruptie daadwerkelijk wordt bestreden, kan het land grote spongen maken. Er zijn heel veel hoopvolle momenten in Zuid-Afrika. Je ziet het nu gebeuren. Het kan dus wel. Het feit dat kinderen nu op gemengde scholen zitten, gemengde kinderfeestjes vieren en niet anders weten dan dat kleur niet uitmaakt, dat zijn grote stappen. Hierdoor kan het misschien een stuk sneller gaan."

y Njiokiktjien

Ilvy Njiokiktjien (1984) studeerde af aan de school voor journalistiek in 2006. Zij was de eerste vrouwelijke winnaar van de Zilveren Camera en won dit jaar de eerste prijs voor Storytelling. Ze werkt voor The New York Times, Der Spiegel, NRC Handelsblad en was de eerste Fotograaf des Vaderlands.
www.bornfreegeneration.com
www.ilvynjiokiktjien.com